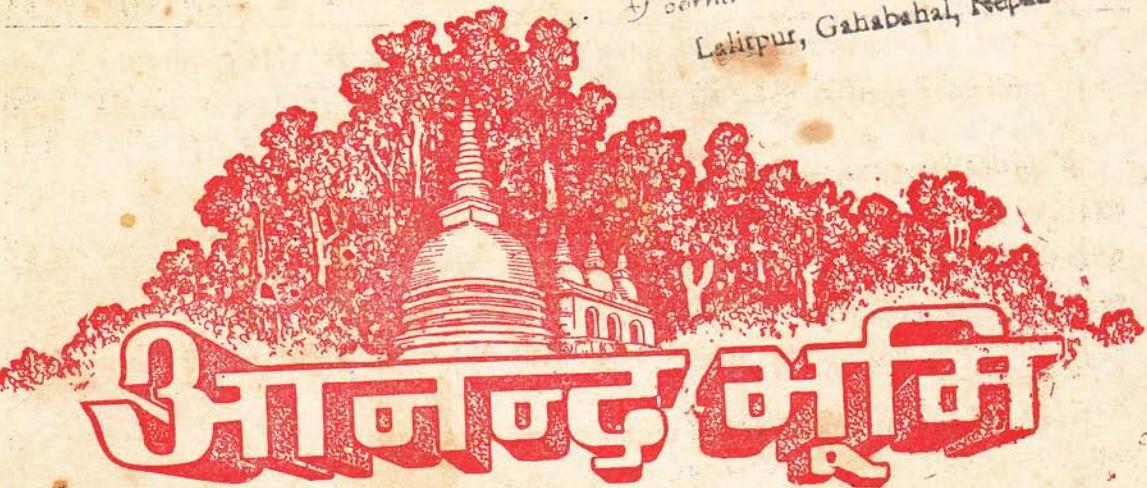

नमौ तस्स भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्
 Poerna Bahadur Bojrahary
 Lalitpur, Gahabahal, Nepal

आनन्दकुटी

बुद्ध धर्म सम्बन्धी नेपालको एक मात्र पत्रिका

वर्ष ७
अंक ३

ने. सं. १०६६
ई. सं. ११७९

वार्षिक रु. १०/-
मूल्य रु. १/-

प्रकाशक

आनन्दकुटी विहार गुठी, स्वयम्भू

[सं. द. नं. १/०३१ प्र. जि. अ. का. का.]

“आनन्द भूमि” को नियमः—

- १] ‘आनन्द भूमि’ आनन्दकुटी विहार गुठीको मासिक मुख—पत्र हो । ‘आनन्द भूमि’ पूर्णिमामा निश्चिन्द्र ।
- २] यसको वार्षिक चन्दा रु० १०/-, अर्ध वार्षिक रु० ६/-, एक प्रतिको रु० २/-, जुन महिनामा पनि ग्राहक बन्न सकिछ ।
- ३] बुद्ध—धर्म सम्बन्धी लेख मात्र यसमा छापिने छ ।
- ४] कुनै लेखकद्वारा प्रकट भएको विचारको उत्तरदायी सम्पादक मण्डल हुने छैन ।
- ५] प्रबन्ध सम्बन्धी पत्र व्यवहार र चन्दा [व्यवस्थापकको नाममा पठाउनु पछ । पत्र व्यवहार गर्दाखेरि आफ्नो ग्राहक संख्या, पूरा नाम ठेगाना रास्रोसित लेखि पठाउनु पछ ।
- ६] पत्रिका नलिने भएको खण्डमा वा आफ्ना ठेगाना हेरफेर गर्नु परेमा एक महिना अगाडि तै व्यवस्थापकलाई सूचना दिइनु पछ ।
- ७] कुनै पनि रचना प्रकाशित गर्ने वा नगर्ने अधिकार सम्पादक मण्डलमै रहने छ ।

आनन्द भूमि कार्यालय, आनन्दकुटी, स्वयम्भू, काठमाडौं

धर्मचक्र विवर

आषाढ २५ गते गुरुपुन्ही खुनु बुद्ध न्हापां सारानाथे धर्मचक्र प्रवर्तन सूत्र देशना याना बिज्यागु खः । थर्नि निसें भिक्षुपिनि वर्षावास नं शुरू ज्वी ।

विषय—सूची

बुद्ध—वचन		१
नेपाली विहारका विशेषताहरू—२	भिक्षु सुदर्शन	२
लुम्बिनी वर्ष लुम्बिनी ऐतिहासिक भेला र बुद्ध जयन्ती	केदार शाक्य	५
विपश्यना साधना—२	विपश्यना परिवार	७
प्रणाम गर	रचयीता: कृष्ण ताम्राकार धरान	९
बुद्ध भजौं	‘ज्योति’ शाक्य, कालिम्पोंग	९
अन्धविश्वासको कुरो	पिङ्डाली	१०
बुद्ध व शिक्षा	भिक्षु विवेकानन्द	११
अन्धविश्वास	भिक्षु अश्वघोष	१२
केहैँ यात पौ आदर्श नारी	‘काजी’ रत्न सिद्धि शाक्य	१६
धर्मशाक्तडा	मेघदूत	१९
बौद्ध गतिविधि		२१

आपण्डु भूषण

“चरथ भिक्खवे चारिकं बहुजन हिताय
 बहुजन सुखाय लोकानुकम्पाय अत्थाय हिताय
 सुखाय देवमनुस्सानं । देसेथ भिक्खवे धर्मं
 आदिकल्याणं मज्जेकल्याणं परियोसान
 कल्याणं सातथं सव्यञ्जनं केवल परिपुणं
 परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेथ ।”

(महावग—विनयपिटक)

भिक्षुहरू ! वहुजन हितको लागि, बहुजन सुखको लागि, विश्वमाथि दयाको लागि, देव र मनुष्यहरूको हित सुख र कामको लागि संचार गर । भिक्षुहरू ! आरम्भ, मध्य र अन्त समयसम्म कल्याण हुने धर्मको अर्थ र भाव सहित उपदेश दिएर सम्पूर्ण परिशुद्ध ब्रह्मचर्य (धर्म) को प्रकाश पार ।

सम्पादक संघर्ष
 भिक्षु अश्वघोष
 श्री वटुकृष्ण ‘भूषण’
 श्री न्हुङ्केबहादुर बज्राचार्य

बष्टे ७

अङ्क ३

आषाढ २०३६ बुद्ध संवत् २५२३

आनन्दकुटी, स्वयम्भू

बुद्ध—वचन

हात्रो नै मतमा (धर्ममा) अत्यन्तै सार छ, यस प्रकारको विचारलाई आश्रय दिएर यी वाद—विवादी मानिसहरू आफुलाई कृत-कृत्य मानी रहेछन् । अहंकारमा मत भएर यी पूर्ण अभिमानी भएर बसेका छन् । आफ्नो मानले नै आफुलाई अभिषिक्त गरिरहे छन् । यो सब साम्प्रदायिकतालाई काखि च्याप्नुको कारण होइन त के हो !

(सुत्तनिपात)

- भिक्षु सुदर्शन

नेपाली विहारका विशेषताहरू-२

नेपाली बौद्ध विहारका विशेषताहरूलाई दुई आयम-
बाट विवेचना गर्नु युक्तियुक्त देखिन्छ । ती दुई
आयमहरूमा पहिलो आयम नेपाली विहारमा विद्यमान
ती विशेषताहरू- जसले प्राचीनतम बौद्ध विहार र
संस्कृतिसंग तादात्म्य वा अनुकरण भाग सम्बन्ध देखाउन्छ
तथा अर्को आयममा नेपाली बौद्ध विहारका विद्यमान ती
विशेषताहरू जुन बौद्ध दर्शन संस्कृतिको विशेषतः समयगत
र देशगत रूपमा विकसित कलात्मक पक्षको हो ।

नेपाली बौद्ध विहारको विशेषतामा पहिलो आयम-
बाट विचार गर्दा विचार गर्नु पर्ने तत्त्वहरू :-

चतुर्थकोण चौक

खुल्ला दलान

विहारको चारै तिरको पेटी वा फलेचा

मुख्य प्रतिमाको अलग कौठा हुनु

विहारको चारै तिरका घरहरूमा अन्तरग बाटो भट्टु
विहारको चौक विचको चेत्य ।

विहारको चतुर्थकोण चौक बौद्ध विहारको एक विशे-
षता हो । सारनाथ कुशीनगर लुम्बिनी तथा पिप्पर-
हवाको विहारका अवशेषले यसको प्राचीनता सिद्ध गर्दै ।
नेपालको बौद्ध विहारहरूले आजसम्म त्यस विशेषतालाई
काम गरिएको छ । वर्तमान समय चतुर्थकोण रूपमा देखा
नपरेका पनि इटुम्बहाल, टेबहाल र नागबहाल मूलत

चतुर्थकोण ने छ ।

बहाल वा बहिलका यी चतुर्थकोण आज प्रायः चिकन
इटाले छापेको हुन्छ । कतै कतै ढुँगाले छापेको हुन्छ ।
यहां घांस नउन्नने काई नपर्ने हुन्छ । यो बौद्धहरूको
परम्परागत वास्तुकला प्रविधि हो । वर्माको आनन्दकाया
कम्बोडियाको अंकोरवात, इण्डोनेशियाको बोरोबुदुरमा
पनि यी विशेषताहरू देखिन्छ ।

खुल्ला दलान : विहारको भूमि तल्लाका मुख्य प्रति-
माको दिशामा बाहेक तीने दिशाको दलान खुल्ला
हुन्छन् । यसले खुल्ला ठाउमा बसेर बुढको उपदेश सुन्ने
वा सामुहिक रूपमा ध्यानादि गर्ने प्राचीन युगको दृश्य
हास्रो सामु ल्याइदिन्छ । किनभने पहिले पहिले आज
जस्तो हल परम्परा छैन । रास्रो मौसम र धाम चाहेको
अवस्था विहारको विचको खुल्ला चौकले काम दिए,
अन्य मौसममा यस दलानले काम दिन्थ्यो । यी चारै
दिशामा दलानहरू अ नग अलग रूपमा विभाजित गरेका
हुन्छन् र यसको पछाडिपट्टिबाट ऊपाल ढोका हुन्दैन ।
जहांसम्म विहारको मुख्य द्वारको सामुन्ने पर्ने दिशामा
एकातिर कुनामा एउटा द्वार हुन्छ । त्यो आजकल पने-
रामा जाने वा ननि वा अर्को चौकमा जाने बाटो भए
उहिले ध्यानार्थ छायामय बगैँचामा जाने बाटो हो ।

विहारको चारैतिरको पेटी विहारको अर्को विशेषता

हो । पाइएका पुराना पुराना विहारहरूको अवशेषमा पेटी त पाइएको छैन । परन्तु मूल चौक पछि चारै तिरको कोठाको अगाडी केही ठाउँ स्पष्ट देखापर्दछ । यो पेटी हुंदो रहेछ । पेटीले गर्दा चौकमा भई कोठाहरूमा जानु पनेहुंदैन एक कोठाबाट अर्को कोठामा जांदा पेटीबाट मात्र जाने गर्दछन् । यो पेटी इरियापथ भावना वा चंक्रमण आदि बौद्ध क्रियाका लागि पनि उपयोगी हुन्थ्यो होला ।

मुख्य प्रतिमा राख्न एक अलग कोठा हुन्छ र यो कोठा अरू कोठाको तुलनामा ठुलो पनि हुन्छ । बुद्ध बस्ने कोठालाई पहिले मूलगन्धकुटी भन्दथे । यो आराम भित्र रहेता पनि अलग रहेने गर्दथ्यो । बुद्धलाई एकान्त शान्त कोठाको अवस्था हुने प्राचीन परम्परा आज पनि नेपाली बाहाल परम्पराले मुख्य प्रतिमाको लागि अलग कोठाको व्यवस्था गरेर जोगाई राखेको देखिन्छ । यो मुख्य कोठा सधै ने विहारको मुख्य द्वारको सामुन्ने हुन्छ । ढोकाबाट पस्ने वित्तिकै यसले गर्दा बुद्धको दर्शन दिनेछ ।

विहारमा एउटै मात्र ढोका हुनु यस्को अर्को विशेषता हो । आजसम्म पाइएका बौद्ध विहारहरूको भग्नावशेषको पर्खालिमा पनि पछाडिपट्टिबाट त्यस्तै बन्द भएको देखिन्छ । विहारको यां गुप्तावस्थाको लक्ष विहारलाई बाह्य वातावरणबाट मुक्त र सुरक्षित गर्नु नै हो ।

विहारको चौक परिधि विचमा जुन साना ठूला चैत्य हुन्छन् त्यो बुद्ध कालीन पछिको प्राचीन विहारको परम्परा हो । वास्तवमा बुद्धको महापरिनिर्वाण पछि अवशेष राखेर बनाइएका धानु चैत्य र त्यसपछि का परिभोग चैत्य एवं धर्म चैत्यको चारैतिर अघि जस्तै विहार बनाउने थालेको थियो ।

अब हामी अर्को आयमबाट नेपाली विहारका विशेषताहरू बारेमा विचार गर्दछौं । नेपाली विहारका यी

विशेषताहरू समयगत र देशगत रूपमा क्रमशः कलात्मक रूपमा विकास भएको देखिन्छ ।

ढोका बाहिर दायां बायां रहने दुई सिंह र ढोकाबाट पस्ने वित्तिकै देखिने गणेश, महांकाल र हारति ।

मुख्य ढोकाको तोरण ।

दुङ्गाल र भिरालो छाना ।

दुइ तल्ले विहार र तिनका झ्यालहरू ।

गजुर वा छानामाथि रहने चैत्यहरू ।

विहार अगाडि र पछाडिका चौक ।

मुख्य देवताको विविधता ।

सतल वा फलेचा ।

इनार ।

प्रत्येक बहालमा मुख्य द्वार बाहिर दायां बायां दुई सिंह रहेका हुन्छन् । शाक्य सिंह तथागतको विहार द्वारमा दायां बायां सिंह रहेको सान्है प्रतीकात्मक अर्थ लाग्दछ । यसको अर्थ यो होइन कि ढोका बाहिर सिंह राख्ने नेपालको आफ्नै मौलिक विशेषता हो । किनभने यस्तै सिंह थाइलैण्ड, बर्मा र चीन आदि देशका मध्यकालिन विहारमा पनि पाइएका छन् । कुनै कुनै विद्वानको विचार अनुसार सिंह बहालमा मात्र हुन्छ, बहिलमा हुंदैन ।

सिंह जस्तै गणेश, महांकाल प्रत्येक वहा बहिलमा अनि अजिमा प्रायः विहारमा हुन्छ । थाइलैण्ड, चीन आदि देशका बौद्ध विहारमा जुन विशाल काय दण्डघारी धर्मपाल हुन्छ यहीं देवताहरू नेपालको वास्तवमा धर्मपालहरू हुन् । त्यस्तै नेपाली बच्चाहरूको रक्षासंग हारति सम्बन्धित हुन्छ । यी देवताहरू विहारका लागि

यति अनिवार्यं अंग हुन् मूर्ति बनाएर राख्न नसकेको
खण्डमा कपडामा छापेर भएपनि विहारमा राख्ने गरिन्थ्य ।

विहारको मुख्य प्रवेश द्वारमा काठको वा हुँगाको एक कलात्मक तोरण हुन्छ । यी तोरणहरूमा धातुका पाताले प्रतिकृतिकासाथ मोरेको पनि हुन्छ । तोरणमा भएका क्षेत्र आदि अनेक विशेषतातिर व्याख्या नगरेता पनि एक मुख्य कुरामा हामीले जहर ध्यान दिनु पर्दछ । तोरणको मुख्य कुरा वास्तवमा मूल देवताको अनुकृतिको बाहिर प्रस्तुत गर्नु । मूल देवताको दर्शन गर्न नसकिने वा पाउने अवस्थामा तोरणको मूर्तिले दर्शकलाई सान्त्वना प्रदान गर्दछ । किनभने तोरण मुख्य भागमा त्यही देवता हुन्छ, जुन देवता कि मुख्य मन्दिर भित्र हुन्छ । प्रायः बौद्ध विहारमा शाक्यमुनि बुद्ध तोरणमा हुन्छ तापनि इटुँ वहालमा मार विजय, लायक्-बहिलमा बुढको लुम्बिनी यात्रा छुस्याबहालमा प्रज्ञा पारमिता भए जस्त कर्तृ कर्तृ तोरणमा अन्य देवता नभएको पनि होइनन् । प्राय बहिलहरूमा तोरण हुँदैन । यही बहाल र बहील छुट्टाउने एक आधार पनि हो ।

भिरालो छाना प्रत्येक विहारको अर्को विशेषता हो । यो भिरालो छाना लाई पैतालिस डिग्रीको कोणमा तेर्सिएर राखेको टुँडाल वास्तवमा नेपाली कलाको विशेषतालाई दर्शाउने आधार भएको छ ।

विभिन्न देवदेवीहरूका मूर्तिहरू, पाप पुण्यका दृश्यहरू र मानव जीवनका सामाजिक आकृतिहरू दर्शाउने यो टुँडाल कलाकारहरूको लागी नेपालको कलात्मक आधार

स्तम्भ पनि हो ।

दुइ तल्ले घर नेपाली विहारको अर्को विशेषता हो । माथिल्लो तल्ला प्रत्येक दिशामा आ-आफैमा स्वतन्त्र छन् । माथि उक्लने भन्याङ्ग पनि यसै कारण अलग हुन्छन् । मुख्य देवताको माथिल्लो तल्लाको कोठामा कुलदेवता हुन्छन् । माथिल्लो तल्लामा कुलदेवता हुने परम्पराले स्थविर वादी धर्म पछि महायान धर्मको आगमन भएको तथ्यलाई पनि प्रमाणित गर्दछ । अर्को कुरा माथिल्लो तल्लामा ऊयालहरू विहारको चोकतिर मात्र हुन्छन्, त्यो पनि सा-सानै र प्रायः बहिलको ऊयाल भिरालो रूपको बाल्कोनी भएको तिकिक्याः रूपमा हुन्छ ।

नेपाली विहारमा मुख्य देवता भएको दिशातिरको छानामा गजुर हुनेछ । कतै एक तल्लामा सा-साना चैत्य राखेर फेरि माथिल्लो तल्लामा ठूलठूला चैत्यहरू राखेका हुन्छन् । यी चैत्यहरू जहिलेपनि विजोर संख्यामा हुन्छन् ।

सतल वा फलेचा : नेपाली विहारको एक अर्को विशेषता हो । विहारको प्रवेशद्वारतिरको दिशामा खुला दलानमा एकातिर वा दुवैतिर हुने फलेचा जहां दाफा भजनादि हुने गर्दछन् । त्यर्हि विहारको आरक्षकको निमित्त पालो बस्नेहरू सुन्ने पनि गर्दछन् ।

प्रत्येक विहारमा इनार हुनु र निकाशा हुनु नेपाली विहारको अरू विशेषता हो । इनार नित्य पूजाका लागि आवश्यक अग भए, निकाशा विहार सुरक्षाका लागि अनिवार्य व्यवस्था हुन ।

लुम्बिनी वर्ष

लुम्बिनी ऐतिहासिक भेला र बुद्ध जयन्ती

नेपालमा विगत वर्षहरूमा मनाइएका भगवान् बुद्धको जन्म जयन्ती भन्ना यस पटक लुम्बिनीमा मनाइएको २५२३ औं बुद्ध जयन्ती समारोहबाट विशेष आकर्षण र ऐतिहासिक प्रतिमान रहन गएको छ । प्रथमतः यस पटकको बुद्ध जयन्ती लुम्बिनी वर्ष भित्र पर्न गएको छ भने अकोंतिर हालै लुम्बिनीमा सम्पन्न भएको समारोहमा विदेशी कूटनीतिक नियोगहरूका ११ जना प्रतिनिधि तथा महामहिमहरूले भाग लिनु भएबाट लुम्बिनीको गुरु-योजना निर्माणमा विश्वकै ध्यान आकृष्ट भएको छ भन्नमा अत्युक्ति हुनेछैन ।

भगवान् बुद्धको पवित्र जन्मस्थलको रूपमा लुम्बिनीको आध्यात्मिक तथा पुरातात्विक महत्व रहन गएकोले पुरातत्व विभागबाट विगत दशक देखि नै यस क्षेत्रको व्यापक पुरातात्विक अन्वेषण तथा उत्खनन कार्यहरू भइरहेका छन् । यसै क्रममा सञ्चाट अशोकले आफ्नो शिलास्तम्भ—लेखमा वर्णन गरेका प्राचीन लुम्बिनी ग्राम पत्ता लाग्न गएको देखिएछ भने पुरातत्व विभागले उत्खननको साथ साथ प्राचीन पुरातात्विक स्थलहरूको जीर्णोद्धार र संरक्षक कार्य पनि गरिरहेको पाइन्छ

भगवान् बुद्धको मानवीय भावना र महान् शिक्षाबाट प्रभावित भएर संयुक्त राष्ट्र संघका भूतपूर्व महा-

सचिव स्वर्गीय उत्थान्तसे लुम्बिनीको विकासमा योगदान पुन्याउने पवित्र उद्देश्यको थालनीको लागि उहाँको लुम्बिनी भ्रमणले एक महत्व राखेको छ भने स्वर्गीय श्री ५ महेन्द्रबाट त्यस पवित्र कार्यको लागि अनुलनीय योगदान हामीले पाएका छौं । कुनै पनि युग र समाजलाई मार्ग दर्शन दिनसबैने महामानबको पवित्र भावनाको कदर गरिनु पनि उत्तिकै महान् हृदय भएका हृदयग्राहीको खाँचो पर्दछ । यस किसिमका खाँचोहरूको परिपूर्ति समय समयमा लुम्बिनीको भ्रमण गर्ने महान् व्यक्ति र नेताहरूबाट भएको छ ।

यसै क्रममा श्री ५ महाराजाधिराज सरकारबाट धेरै पटक लुम्बिनीको भ्रमण गरिबिकसनु लुम्बिनी क्षेत्रको निर्माण र विकासमा निरन्तर अभिवृद्धि ल्याउने एउटा प्रेरणादायी भूमिका सावित भएको छ । मौसूफबाट यस महान् पवित्र निर्माण कार्यको लागि आर्थिक दान संकलन सबै क्षेत्रबाट हुनुपर्ने सन्देश लुम्बिनी वर्षको प्रथम दिनमा बक्सेको छ । यसबाट श्री ५ महाराजाधिराज सरकार लुम्बिनी विकासको लागि कतिको चिन्तित होइवकिसन्दू भन्ने कुरा प्रष्ट हुन आउँदछ । लुम्बिनीको विकास भएमा अधिराज्यको विकासमा नै क्षेत्रीय सन्तुलन आउने कुरा निर्विवाद रूपमा हाङ्गा सामू देखापर्दछ ।

यस पटकको बुद्ध जयन्ती समारोह राष्ट्रिय स्तरमा लुम्बिनीमा सम्पन्न हुँदा अन्तर्राष्ट्रिय भेलाको रूप लिन गएको आधारभूत कुराहरू देखिन आएको छ । बुद्ध जयन्तीका अवसरमा लुम्बिनीमा भेला हुने महानुभावहरूमा मित्रराष्ट्र बंगला देशका राजदूत श्री एम० एन० आई० चौधरी, इजिप्टका राजदूत श्री कोजी अहमद मेहवुज, दक्षिण कोरियाका राजदूत श्री टी० डब्ल्य० क्वान, बेलायतका राजदूत श्री जे० बी० डेन्सन तथा डाँ० काले मेस हुनुहुन्थ्यो भने त्यसैगरी चार्ज डी० एफेयसंहरूमा श्री एस० कें अरोरा भारत, श्री रिचार्ड डब्ल्यू बोहेम संयुक्त राज्य अमेरिका, श्री एण्ड्रु ज वाजिनिक पोल्याण्डले भागलिनु भएको थियो । यसका साथै श्री जोन मेलफोर्ड यु० एन० डी० पी० का प्रतिनिधिका रूपमा हुनुहुन्थ्यो भने सोभियत रूसका श्री बोरिस जासेपिन कमसियल काउन्सलेरले पनि भागलिनु भएको थियो । यसरी विदेशी कूटनीतिक नियोगका तर्फबाट लुम्बिनीमा एक पटक भेला भएको उक्त अवसर संभवतः पहिलो हुन सक्छ यसबाट हामी के अनुमाने लगाउन सक्छी भने लुम्बिनीको विकास र निर्माणमा मित्रराष्ट्रहरूको निकै अभिरूचि भएको कुरा छलंझ हुन आउछ । श्री केन्जो टांगेद्वारा तयार पारिएको लुम्बिनीको गुरु योजना श्री ५ को सरकारबाट लुम्बिनी वर्षको शुरुआतमा स्वीकृत भए देखि यता जापानका कतिपय संस्था तथा दानी व्यक्तिहरूबाट आर्थिक चन्दा प्रदान भइसकेको पनि छ । यस सन्दर्भमा हामीले के धारणा लिनु उचित देखिन आउछ भने भगवान् बुद्ध नेपालमा जन्मिएर उनी विश्वका महान् पुणित व्यक्तिहरूमा गनिएका छन् । अतः भगवान् बुद्ध हामी सबैका हुन । विश्व महामानव हुन् । उनको पवित्र जन्मस्थल लुम्बिनीको विकासमा सहयोग पुन्याउनु सबैले आफ्नो कर्तव्य ठानेका

छन् भन्नु अत्युक्त हुने छैन ।

यस पटक लुम्बिनीमा समारोह मनाउन भेला हुनुहुनेहरू मध्ये अमेरिकाका चार्ज डि अफेयसंहरू श्री रिचार्ड डब्ल्यू बोहेम तथा पोल्याण्डका एन्ड्रु ज वाजिनिकले कपिलवस्तुको निरीक्षण विशेष अभिरूचिका साथ गर्नु भएको थियो । कपिलवस्तुका ऐतिहासिक महत्व राख्ने कतिपय धीजहरू हेरेर उहाँहरू निकै प्रभावित देखिनु भएको थियो । यसरी विदेशी कूटनीतिक उच्च पदस्थ व्यक्तिहरूबाट लुम्बिनीको निरीक्षण भएबाट यसको विकासमा अन्तर्राष्ट्रिय अभिरूचि छल्केको पाइन्छ ।

केन्द्रीय स्तरमा मनाइएको यस पटकको बुद्ध जयन्ती समारोहमा प्रधानमन्त्री श्री कीर्तिनिधि बिष्टले समारोहको अध्यक्षता गर्नु भएको थियो भने संचार, शिक्षा, यातायात तथा पर्यटन राज्य मन्त्री श्री जगदीश राजे पनि लुम्बिनीको महत्व तथा भगवान् बुद्धका भ्रमर सन्देशहरूको चर्चा गर्नु भएको थियो । प्रधानमन्त्री श्री बिष्टसंग लुम्बिनी जानु भएका विदेशी कूटनीतिक नियोगका प्रमुख तथा प्रतिनिधिहरू लुम्बिनीको ऐतिहासिक गर्माबाट प्रभावित हुनु भएको मात्र होइन त्यस प्रसगबाट नयाँ पर्यटन स्थलको क्रमिक विकास भएकोमा देशले गौरव बढाउन सक्ने अपूर्व अवसरको पनि उदय भएको मान्यु पर्दछ ।

यसरी लुम्बिनीमा ऐतिहासिक भेला गराई बुद्ध जयन्ती समारोह सम्पन्न गराउनमा बुद्ध जयन्ती समारोह समितिले पनि विशेष भूमिका खेली लुम्बिनीको पर्यटन विकासमा अभिरूचि जगाउने योगदान गरेको देखिन आउँछ । यसबाट राष्ट्रिय गौरवमा उल्लेखनीय अभिवृद्धि भएको मान्य सकिन्छ ।

विपश्यना साधना-२

विपश्यना त्रहजुमार्ग— वस्तुतः विपश्यना कुनै रहस्य वा जादु वा चमत्कार होइन । अरू सत्यको साक्षात्कारको ऋमिक विकासको सरल र सुगम मार्ग हो । यसमा त कुनै लुकाउने कुरा हो न कुनै थपिने कुरा हो न कुनै साधन सामग्रीको नै आवश्यकता पर्दछ । न दार्शनिक बुद्धिको न भाषा ज्ञानको नै आवश्यकता पर्दछ । मात्र आपनै अन्तर्गतमा विद्यमान दर्शन र ज्ञानलाई स्थूल देखि सुक्षम तर्फ लैजानुछ । प्रस्तुतः विपश्यना आपनै अनुभूतिहरू द्वारा आपनै भ्रान्ति र मित्यामा मान्यताहरूलाई मिटाउँदे पूर्ण सत्य वा सुदूर दर्शन वा ज्ञानलाई प्रकट गर्ने मार्ग हो प्रक्रिया हो । जुन मार्गमा कदम बढाउनमा मानव मात्र समर्थ छन् भने त्यो कुनै जातिको होस वा कुनै देशको हरेक कुनै प्रकारको व्यवसायि हो कुनै आयुको होस किशोर होस युवा होस होस वृद्ध होस वा विद्वान होस निरक्षर होस धनवान होस निर्धन होस स्त्री होस वा पुरुष होस । विपश्यना सत्यको उपासना हो । सत्यमा जिवनै अध्यास हो । भूतकालका सम्झनाहरू हुन्दून भविष्यकालका कामना कल्पनाहरू हुन्दून । बास्तविक सत्य यस क्षणको हुन्दून । अतः विपश्यना यस क्षणमा जीउने अध्यास हो । आवरण माथा बिप्रवास भ्रम— भ्रान्ति बिहिन यस क्षणमा तुन सत्थ हो त्यसलाई ठिक त्यस्तै त्यसको सही स्वभावमा

हेतु सम्झनु नै विपश्यना हो । विपश्यना सम्यक दर्शन हो, बिपश्यना सम्यक ज्ञान हो, बिपश्यना सम्यक आचरण हो, विपश्यना पलायन होइन जीवन विमुखता होइन प्रत्युत जीवन अभिमुख भएर जीउने शेत्री हो । स्वच्छ ब्रातावरणमा ठोस धरती माथि कदम बढाउने कला हो । विपश्यना बुद्धि किलोल होइन । प्रत्युत शुद्ध धर्मशीललाई जीवनमा अपनाउने विधि हो । आत्म मंगल र सब मंगलमै आचार संहिता हो । स्वयं सुखले जीउनु र अरूलाई पनि सुखले जीउन दिनको जीवन पद्धति हो विपश्यना आत्म मंगल हो आत्मोदय हो सर्वोदय हो ।

विपश्यना आत्म- निभ्रंता हो बिना सहाराको स्वयं आपनै खुट्टा माथि उभने मंगल विद्या हो । स्वावलम्बनको सर्वोत्कृष्ट साधना हो । विपश्यना आत्मदर्शन आत्मनिरक्षण हो । आफु भित्र के कति गन्दाक छ के कति सफाई भयो कति बाकी छ कति निमंलता आयो कति बाकि कति दुर्गणहरू समाप्त भए कति बाकी छने कति संदगुणहरू आए कति बाकी छन् स्वयं आपनो लेखा— जोखा राखी राखनको जागरूकता हो । स्वयं तस्कर स्वयं रक्षक स्वयं रोगी स्वयं चिकित्सक अज्ञानबाट ज्ञानबाट निमंलता रोग वा आरोग्य दुःख विमुक्ति तर्फ बढाई जाने स्व—प्रयास हो । विपश्यना सही प्रयत्न सम्यक अध्यास र सम्यक व्यायाम हो ।

बिपश्यना आपनी मनमा गंदगी नआउन दिने आत्म संवर हो । पुराना गंदकीहरूलाई सफा गर्ने आत्म निर्जरा हो । नया गंदकिहरू कुनै अन्यले होइन हामी स्वयं मोह बिमूढित भएर ग्रहण गर्दै रहन्छौं । अतः स्वयं नै प्रयत्न पूर्वक सतत जागरूक भएर नया गदकि ग्रहण नहोस यो बिपश्यना हो । पुराना गंदगिहरू पनि प्रमादवश स्वयं हामीले ग्रहण गर्ने गरेका छौं । यसलाई सफा गर्ने सम्पूर्ण जिम्मेवारी हाम्रो हो अरुको होइन । धैर्यता पूर्वक प्रयत्न गर्दै अलि अलि गदकि सफा गर्दै गएको खण्डमा एक दिन पूर्ण रूपबाट निमंलता प्राप्य भै नै हाल्छ । मन निमंल भए पछि सदगुणले परिपूर्ण हुनेछ । दुषित मन-माथि आधारित सारा शारिरीक रोग सारा दुख स्वप्न दुर हुने छन् । बिपश्यना आरोग्य वर्धनी संजोवनी औषधि हो चित बिशोधनी धर्म गंगा हो दुख निरोध गामिनी प्रतिपदा हो मुक्ति गामिनी बैज्ञानिक धर्म विधि हो । शील समाधिमा स्थित भएर अन्तप्रज्ञा जाग्रत गर्ने पवित्र अभ्यास हो बिस्तारै बिस्तारै प्रज्ञा पुष्ट गर्ने सत्रयास हो । स्थिति प्रज्ञ हुने शुभायास हो । प्रज्ञा यानि प्रत्येक प्रत्युत्पन्न स्थितिलाई विभिन्न तरीकाबाट जान्नु बुझ्नु हो । विमोहिनी एकान्त दृष्टि त्यागेर सत्य दर्शनि अनेकान्त दृष्टि द्वारा यथार्थको सर्वाङ्गि निरिक्षण गर्नु तटस्थ भएर त्यसको सही स्वभावको साक्षात्कार गर्नु हो । यो नै बिपश्यना हो । बिपश्यना निसर्ग दर्शनको निर्लिप्ति निरिक्षण हो ।

नितान्त अनाशक्ति हो । अनूकुल प्रतिकुल परिस्थिति आउने बित्तिकै त्यसलाई राम्ररी नसम्झो नदेखि अपरक्षट अन्ध प्रतिक्रिया गर्नु दुख प्रज्ञा हो । यो नै मानसीक क्षोभ हो उत्ते जना हो बिकृति हो असन्तुलन हो अण न्ति हो अर्थात दुःख हो । तर यस्तो प्रत्येक अवस्थालाई बिवेक पूर्वक हेरी सम्झी आपनो मनको समतालाई कायम राख्नु प्रज्ञा हो । आगत परिस्थितिलाई सन्तुलित चित्तले सामना गर्नु धमचिरण हो, मंगलाचरण हो, यो नै बिपश्यना हो । उत्पन्न स्थितिलाई आपनो पक्षमा पनि वा हटाउने अठोत चेष्टा गर्नु बाट बाचेर आफूलाई सन्तुलित राख्नु र तदनन्तर जे गर्नु पर्ने हो शान्ति र समतापूर्वक त्यो नै गर्नु यो नै सम्यक जीवन व्यवहार हो । अर्णलाई बदल्ने प्रयत्नमा पहिले आफूलाई बदल्नुनै शुद्ध चित्तको व्यवहार कौशल्य हो । बिपश्यना आत्म संयम आत्म सन्तुलन आत्म समता आत्म शुद्धि र आत्म बिमुक्ति हो । बिकार मुक्त शुद्ध चित्तमा मैत्री र करुणाको खोला अनायाश बिग-रहन्छ । बास्तविक सुख आन्तरिक शान्तिमा छ र आन्तरिक शान्ति चित्तको बिकार विहिततामा छ चित्तको निमंलतामा छ । यो नै मानव जीवनको चरण उपलब्धि हो । यो नै बिपश्यना साधनाको चरम परिणिति हो । बढीसे बढी मानिसहरू यस मंगल कायं बिधिबाट लाभ लिएर सुखी होउन उनको मंगल होस उनको कल्याण होस उनी रोग मुक्त होउन शोक मुक्त होउन यो नै धर्म कामना छ ।

रचयीता : कृष्ण ताम्राकार धरान

प्रणाम गर

प्रणाम गर हे नर नारी
विश्व वन्दे श्री बुद्धलाई (प्र०)

अनेक जातमा जन्म भएर
अनि पाइन्छ मानव जीवन
त्यही पनि रोग कष्ट र मृत्यु
हुनुनै पर्ने शरीर लिएर (प्र०)
किन गर्ने रिस राग र छलछाम्
धोखा ईर्ष्या र लोभ किन ?
जब आफनु भन्नु नै केही छैन
तव तेरो मेरो भन्नु नै किन ? (प्र०)

सबै जात बन्धु आफै सम्झी
सत्य प्रेम समता देखाई
गरौ सबैलाई दया र क्षमा
शुद्ध चित्तले सेवा भावना (प्र०)

बुझौं सबैले चतुरार्य सत्यलाई
अनित्य दुःख अनात्म सम्झी
अपनाउ सबैले मध्यम मार्गलाई
पाउने छ शान्ति निर्वाण पाई (प्र०)

‘ज्योति’ शाक्य, कालिम्पोंग

बुद्ध भजौं

बुद्ध भजौं प्रभु सुगत भजौं
महाकरुणाकर बुद्ध भजौं ॥स्थायी॥

बनी वीतरागी ध्यान गरी
पारमिता बल्ले मार जिती

सम्बुद्ध वन्ने भव-भय तारक,
सर्वज्ञ शास्ता बुद्ध भजौं ॥१

वलेश मोह कल्मष दूर हुने
शील, समाधि प्रज्ञा वोध हुने
विमुक्ति मय शुभशान्ति प्रदायक
धर्म प्रणेता बुद्ध भजौं ॥२
बोधिमय सम्यक ज्ञान दिई
लोकमा सुधर्म प्रसार गरी
विशुद्धि पथमा हिड्ने श्रावक
संघका नायक बुद्ध भजौं ॥३

अन्धविश्वासको कुरो

हाम्रो नेपाली समाज अन्धविश्वासले अर्कै पनि निकै नै ग्रस्त छ । हाम्रा वर्षका पूरे ३६५ दिनहरू, बारहरू र तिथिहरू 'हुन्छ र हुन्न' मा विभाजित छन् । कुन बार तेल धस्तु हुन्छ र कुन बार हुन्न, कुन बार कपाल काट्न हुन्छ र कुन बार हुन्न, कुन बार कपाल नुदाउन हुन्छ र कुन बार हुन्न, कुन बार भेट्न हुन्छ र कुन बार हुन्न, कुन बार छुट्टिन हुन्न र कुन बार हुन्छ यी सबै कुराको हामी पहिलै इदिमिन्थ गरेर बसेका हुन्दैँ । यसरी हाम्रो प्रत्येक पला प्रत्येक घडी शुभ र अशुभमा बाँडिएका छन् ।

आजको युगमा कहिले युरोप अमेरिका आदि देशमा काम विशेषले जानै पर्ने कुरो साधारण भइसकेको छ । तर हामीमा अर्कै पनि कति यस्ता छौं समुद्र पारको यात्रा गरेर घर फर्के पछि पतिया लिन्दैँ । यहांसम्म कि चार धाम गरी पुण्य कमाएर फर्कदा पनि हामीलाई पतिया लिमु पछं ।

विहा हुने वित्तकै कुनै रोगले वा दुर्घटनामा परेर लोग्ने मन्यो भने स्वास्त्री अलिच्छनी ठहर्छे र जनमध्य त्यसको परिणाम उसले भोग्नु पछं । हाम्रो समाजमा पुर्नविवाह वा पारपाचुके गर्ने कुरोलाई अर्कै पनि राम्रो मानिन्न । पोइ नपुंसक नै किन नपरोस स्वास्त्रीले त्यसलाई परमेश्वर मानेर त्यसैको सतमा वस्तु पछं ।

हैजा र बिफरलाई अर्कै पनि हाम्रो समाजमा देउता

रिसाएर पठाइदिएको प्रकोप भनी मान्ने चलन छ । यता नखोपाई बस्ने उता अनि बिफर आए पछि सितलाको पूजा गर्ने अन्ध परम्परा अर्कै गएको छैन । सुख्वर सफाइ, पौष्टिक आहारा र नियमित खोपाइले बिफर हुन्न भन्ने कुरामा धेरै मान्द्ये अर्कै पनि विश्वास गर्दैनन् ।

सन्तानोत्पत्तिमा पनि अधिकांशमा यस्तै भाव छ । सन्तान जति हुने हुन् त्यो त ईश्वरको मर्जीबाट हुने हो भन्ने विश्वास गर्नेहरू अर्कै पनि धेरै छन् । परिवार नियोजन गरेर एक दुई सन्तानमात्र पाई सुखी हुन सकिन्छ भन्ने ज्ञान अरु पनि धेरैलाई छैन ।

हाम्रा गाउँ घरमा आडमा देउता चढाई मानिसको भूत भविष्य र वर्तमानको भविष्यबाणी गरेर ठनेहरू पनि निकै नै छन् । भविष्यको गर्भमा के छ त्यो जान्न कसैको पनि ताकत छैन भन्ने कुरो हाम्रा धेरै जसो अशिक्षित जनता जान्दैनन् ।

हामी यति अन्ध विश्वासी छौं हाम्रा लागि चरा, कुकुर, बिराला, नदी, नाला, पर्वतको पनि केही न केही अर्थ हुन्छ । बिरालोले बाटो काटे जान हुँदैन, कुकुर रोए अलच्छन लाग्छ । घरबाट निस्कंदा धोबी देखे बिच्छुक लाग्छ र दमाई देखे छुक । अरु मूर्दा देखे त छन धुमधाम साइत नै पछं । त्यस्तै दही देखे भरि गाम्रो देखे साइत

पर्णं र दूध देखे रितो गाग्रो देखे अलचिक्षत लाग्छ । हामी कहाँ हतकेलो चिलाउने र आड फर्कराएको समेत अर्थ छ । आजको यस वैज्ञानिक युगमा यस्ता अन्ध विश्वास-लाई हामीं अर्ह पनि बोक्तैछो ।

हुन त यस किसिमको अन्धं विश्वास नेपाली समाजमा मात्र होइन अरु समाजमा पनि थियो । प्राचीन इजिप्टमा नाइल नदीलाई खुशी पारी बाढी रोक्न कन्या केटीहरूको बलि दिइन्थ्यो रे । किम्बवदन्ती छ काठमाडौंको नरदेवी, भद्रकाली र पाटनको हरिसिद्धिमा पनि नरबलि दिइन्थ्यो रे । कुरो कहाँसम्म सत्य हो इतिहासकारलाई याहा होला ।

हुन त पहिले अंग्रेजहरू नै पनि कम अन्ध विश्वासी चिएनन् । तिनले बोक्सीको आरोपमा कति आइमाईहरू-लाई डडाएर मारेका छन् । तिन मध्येकी जोन अफ आर्क रनि एउटी थिइन । हात्रो काठमाडौंमा कसैले भन्याड लाघ्यो भने नाधिने मान्छे अपवित्र हुन्छ । बेलाइतमा

पनि अर्है भन्याड नाधिनु विपत्तिको संकेत भन्ने विश्वास गरिन्छ । संपूर्ण क्रिश्चयन समाजमा १३ को संख्या अशुभ मानिन्छ । किनभने क्राइष्टलाई फासी दिने अघिल्लो दिन राति क्राइष्टले भोजन गर्दा त्यहा १३ जनाको उपस्थिति थियो । तर हामी कहाँ १३ संख्या शुभ मानिन्छ । किन भने पाशाको ना तिडीको खेलमा १३ (पोट बारह) परे पैसा खान्छ । एउटै संख्या हामीलाई शुभ हुने र क्रिश्चयनलाई अशुभ हुने । यसलाई अन्ध विश्वास नभने के भन्ने ।

अन्य विश्वास प्रायः गरेर अज्ञानबाट नै हुने कुरो हो । प्रकृतिको शक्तिरेखि मानिस कायल छ । विज्ञान-द्वारा र ज्ञानद्वारा यो विस्तार विस्तार उद्घाटित हुँदो छ । संभव असंभव यावत कुरामा ईश्वरको महिमा भनी विश्वास लिने सट्टा गहिरएर सोची जड पता लगाउन आग्रसर हुनु बेश हुन्छ ।

(साभार गोरखापत्र)

भिक्षु विवेकानन्द

बुद्ध व शिक्षा

- १) वोधिवृक्ष महामूले
ध्यान याना तथागतं ।

क्लेशमार फुकं त्याका,
ल्वीकल बोधि महोत्तमो ॥
- २) ब्रह्मचर्या यायगु धारण,
ब्रह्मचर्या या पालन ।

ब्रह्मचर्या ब्रत श्रेष्ट,
ब्रत मध्ये सारक ॥
- ३) आदि कल्याण ज्वी मध्ये,
अनयसं हित कारक ।

- स्वाक्षातो बुद्धया धर्मं,
या पालन श्रद्धा मनं ॥
- ४) महाराग महाद्वेष,
महामोह महारिपू ।

बुद्ध आज्ञा वीतराग,
धर्म जगते महानगु ॥
- ५) थ शिक्षा विल बुद्धं,
धर्म ज्ञान सक सितं ।

तृष्णा फसा दुःख फवीगु,
धायगु निश्रय सत्यनं ॥

—भिक्षु अश्रवोष

अन्धविश्वास

अन्धविश्वास धयागु छगु तस्सकं स्यल्लागु, क्वातुगु विश्वास खः । धाँय-धाँय आजुया पालंनिसें दवा चंगु, मिखां मखंसो न्हायपनं न्यनाया भरे चले जुया वइ चोंगु चलन खः । मेखतं धाय्माल धासा मिखा कां-पिसं कांपित लैं क्यनेथें जागु ज्यायात अन्धविश्वास धाइ । मिखा कांमेस्थां धले बोना यंकुसां मेम्ह मिखा कांभं नं धले हे कोवाइ ।

भगवान् बुद्ध अन्धविश्वासया विरोधी खःसा नं बौद्ध समाज अन्धविश्वासं मुक्त मजू अथवा मिध्या दृष्टि तापाक चोने मफुनि । बौद्ध समाजं तथागत शास्ता यात हे थःगु प्रभावं तापाक तेत इच्छा मषा । मनूते वाज्यापिसं याना हइ तगु चलन व दस्तुर यात तोतेगु इच्छा दुसां समाजया भयं जोना हे च्वन तिनि । मर्भिगु ज्या, बाँमलागु चलनत जोना चोने मागु हे छाय् ? नेपाया बौद्ध समाज जक अन्धविश्वासं चिना तगु मखु, श्रीलंका, थाइलैण्ड, बर्मा, लाओस, चीन आदि बौद्ध देशे नं अन्धविश्वासं थःगु प्रभुत्व जमे याना चोंगु दु, थो खैं स्वयं थो पक्तिया लेखक यात अनुभव जूगु खैं खः ।

श्रीलंका

जि लकाय् चों चोना बले छन्हु मेर्पि भिक्षुपि नापं मुथ न्हापनं पिहाँ वने माल । लैं ववं छखा छैं लं भाजु

मेजु निम्ह पिहाँ वल । जिंपि जक खनेवं फरवक कःहिला दुहान्तुं वन । जि पासापिके न्यना— छाय् इर्पि कीर्पि खनेवं पिहाँ वे धुंकुपि हानं दुहान्तुं वगु ?

भिक्षुपिसं धाल— थन लकाय् थजयोगु पुलांगु अन्धविश्वास आतकं दनि कि सुथ न्हापनं सँपाचुक खाना तर्पि खनकि विच्छुक समझे जुइगु । थव खैं न्यना आश्चर्य मचासे गथे चोनेगु ? लंकायापिनि फिव तचो इमिथाय् थे शुद्धगु बुद्ध धर्म मेथाय् मदु धका ।

जि व भिक्षु कुमार काश्यप श्रीलंका लिहाँ वेत तयार जुया । जिंपि लंका वनाबले पासपोर्ट्या आवश्यक मदु । अग्रे जतेगु राज्य जुया चोंबले वनागु । अबले भारत व लंका स्वतन्त्र मजूनि । लिहाँ वयाबले स्वतन्त्र जुड धुंकल । उर्कि लकायागु पास्पोर्ट वा राहदानि कथा नेपा वे धका विहारं पिहाँ वया बले पिने छवाखां वुराम्ह भिक्षु छम्ह ल्हाती वासः सिसि जोना दुहाँ बिज्याना चोन । अबले अन मुना चोंपि महास्थविरपिसं धाल— “का छिमिगु गमन भिनी मखुत, विच्छुक जुल ।”

छाय् धका न्यना बले— “हुक्न छवाखां भिक्षु छम्ह वासः सिसि जोना वया चंगु मखंला ? वासः सिसि जोना वोम्ह भिक्षु न्हापां खन कि अमंगल जुल” धका लिसः विल ।

जिमिसं धया— “समणानं च दस्तनं एतं मंगल मुत्तम्” अर्थात् श्रमण भिक्षु पिनिगु दर्शन मंगल धका भगवान् बुद्धं मंगल सूत्रे आज्ञा जुया विज्यागु दु, इन मंगल जुलनि !

वसपोलर्पिंसं धया विज्यात— आमथे बुद्धं धया तःसां तबौ जिमिथाय् यागु विश्वास कथं छिमित बाधा जुल का !

थो खें न्यना मने सुख मदेका पिहाँ वया । भिक्षुपिंसं है अज्योगु खें धाल धयाथे मती । जिपि लंका पार याना जहाजे चोना समुद्रे वया चोना । जहाज भारते थ्यनीन । जहाजेतुं भंसार विभागं जांच या वल । पास्पोटं हिं धाल । सुंक विया । इमिसं धाल— भारतया VISA वीसा पास गो ?

जिमिसं धया— जिपि नेपालीत, जिमित भारतया वीसा (भिसा) स्वा । इमिसं धाल— छिपि नेपाली खःसा लकायागु राहदानी छाय जोना वयागु ? वीसा पास मदेकं छोय् मखु । छिपि हाकनं लंकाय् वना भारतया दूतावासं वीसा कया वा धका जिमित लित छोया विल । जिपि हाकनं श्री लंकाय् लिहाँ वना बले अनया भिक्षु पिंसं धाल— गे चोंले जिमिसं धयागु खें ? भि जुल ला ?

छुधाय् छुत्राय् जुल । एसां धाय् हे माल । जिपि छ्वारह जूगुलि लिहाँ वे मागु का ! VISA वीसा पास कया वने लोमन । व कया वने फूगुसा लिहाँ वे म्वागु खः । सिमा कोःदे त्वंगु व को जूगु पाःला धयाथे जुल । भिक्षु खंगु या दोष मखु । थः ताले मलाया दोष खः । तर मनूतेके पुलांगु संस्कार ल्यना चोंगुलि भिक्षु जूसां व संस्कार मतं ।

हुं छुगु ज्या याय् त साइट स्वेगु, ज्योतिष शास्त्र

सर्विथाय् वना क्यनेगु, शांति कविता देका ब्रिणु व स्कन्ध-कुमार देवता याके वरदान फोनेथे पूजा याना फोनेगु क्षीथाय् सा अजिमा द्योयाके फोने थे जागु चलन श्रीलंकाय् नं दु । तर क्षीथाय् दर्किखकाली, मनकामनाय् थे वाहाँ स्यायगु चलन अन छर्ति मदु । श्रीलंकाय् जक मखु जि स्वे बले संसारे गनं शायद जक दुसा का बाहाँ स्यायगु चलन ।

थाइलैण्ड

आ वनेनु थाइलैण्डया अन्धविश्वास पाखे । थाइलैण्ड पिनि नं गौरब ताया चों इमिगु सविधाने जुजु जुइम्ह बौद्ध हे जुइमा । उलि जक मखु जुजु हे नं छक भिक्षु मजुसे मगा । तर अन नं अन्धविश्वासं थाय् कया चंगु हु ।

थाइलैण्डे गनं छें मंगलया ज्या याय् मालकि गुम्ह (९) भिक्षुपि सःता परित्राण पाठ याकी । गुम्ह अपो नं मज्यू, पाः याय्नं मज्यू । तको मछि थो पर्क्तिया लेखक थाइलैण्डे चों च्वना बले थज्योगु कार्यक्रमे भाग काय् धुन । छन्हु छ्याय् गज्योगु खना धासा— इमि छें यार्पि न भिक्षु जुया चंगु दु खनि । गुम्ह भिक्षु सःता तल । मेपि न भिक्षुपि सःता तगु जुया च्वन गुर्पिकि इमि थः परे जूपि । गुम्ह जक भिक्षुपि तले सःता मेपि कुने तथा तल । गुम्हेस्या परित्राण पाठ याय् सिधेका तिनि अलग कुने तथा तर्पि भिक्षुपि तले सःता भोजन याकल ।

जि न्यना थथे छ्याय्— मंगलया परित्राण पाठ याय् बले गुम्ह जक भिक्षु माःगु छाय् ? लिस विल इमिथाय् ९ नम्बर साब भि है ।

थाइलैण्डया उपासक उपासिकापिनि जंत्रया नं साब विश्वास दु । भगवान् बुद्ध यागु व द्यो वेकीपि भन्ते पिनिगु जंत्र व्वाय् व्वाय् कोखाया तै, गुलिस्यां लहाती

चिना तड़ , यो वे कीम्ह भिक्षु छम्ह मिखां हे खना अले भक्तपिं नं उत्तिकं हे खना । छु पह मस्यु ।

जि खनागु छगु मयोगु चलन छु धासा सी धुंकुम्ह मनू च्यान्हु छिन्हु जक मखु लां लां तया पूजा पाठ याका थयें छेंसं तया तैगु । सीम्ह गन गन ध्यने धुंकल । थन सीम्ह न्ह्योने तयां छु फाइदा । शोक याना चोनाया छु अर्थ । म्वाना चोना बले भिगु ज्या याना मत्ति भिका मिले चले जुया च्वनेगु वास्ता मदु, सी धुंका धर्म कर्म याना चोनीगु । थुकिं छता ला फाइदा खना । व छु धासा सीमाँन धयागु लुमना भचासां सीपिनि नामं त्याग याना चोै ।

क्षीथाय् सीम्ह याकनं उना छोइगु साव बाँला ता । उपो खर्च नं मजू ।

चीन

आ चीन पाखे छक बनेतु । थो पक्तिया लेखक २०१६, १७ अर्थात इस्वी १९६०, ६१ स चीने वास: याका चोनावले छथाय् सीथाय् सो बना । सीम्ह नापं आवश्यक फुक वस्तु थल बल लासा फांगा फुक थुना छोत । साम्यवाद (कम्युनिष्ट) देश जुइ धुंका तकं थज्योगु अन्धविश्वास ल्यना च्वन तिनि खनि धयायें मती बन । जि छम्हसिके न्यना थो सीम्ह नाप उलि मछि चीज बीज थुना छोगु छाय् ? लिस: ख: बुन्हा बुरी पिनि विश्वास ख: सीबले अथे थुना मछोल धाय्वं मेथाय् जन्म काइबले छुं मदेका च्वने माली । थल बल लासा फांगा सुयातं दान व्यूसा काइमेसित ज्या वै । थुना छोयां छु फाइदा । छिपि कम्युनिष्ट जुया नं आम ज्योगु अन्धविश्वासया ज्या याय्गु ला ? धका न्यना बले ल्याय्म्ह तसें धाल— जिमिसं विश्वास मयाना तर बुरा बुरी तसें खँ मन्यं, इपि माने मजू । बुरा बुरी तेत छाय् नुगले स्याके धका इमि गथे इच्छा

ख: अथे याका तया । लिपा दै मखुत ।

मिखां मखांसां चीने जूगु छगु मेगु अन्धविश्वासया घटना छगु न्ह्यथने । चीने छथाय् गामे रङ्ग पछि तसे यक्को बालि स्यंकल धका लाल रक्षक तसें रङ्ग पंछित खँको स्याना बिल हैं । गामे चर्विंपि फुकं धयायें छपं जुया तँचाया— बरा जिमि कुल देवतापि स्या वैपि धका ल्वावल । इमिसं धाल— आः देशे भिनी मखुत, मनू भोग मध्यूसे मज्यू धका तस्सकं तं चाया हा वल । थो खबर पेकिङ्ग मुख्य कार्यालय थ्यंका बिल । निर्णय छु जुल धासा विरोध या वोपि स्यात धाय्वं आपासित स्याय् माली । अथे खँ न्यंकेला धासा गामात खँ न्यनी मखु । इमित बसे कायूत मनू छम्ह भोग बी माली । छम्ह सिना व्यूसा गामाते मन च्वनी । अले इमित बसे कायू कै धका रङ्गत स्यावंपि मध्ये नायोम्ह (सी माल) भोग बी माल धका आदेश वल । आदेश पालन याना नायोम्ह सिना बन हैं । अनं लिपा अन शान्ति स्थापना जुल धयागु खँ नं आश्चर्यगु खँ थें चों । थव चीने सांस्कृतिक क्रान्ति जुया चों बले सिगु खँ खः । जि इतिहासया विद्यार्थी मखुः उकिं थव खँ चोया तगु पेकिङ्ग रिव्यु पत्रिका छु वर्ष व छु अंकयागु धयागु लुमंका ते मफुत ।

नेपाल

आः नेपायागु अन्धविश्वास छक चर्चा यायनु । क्षीथाय् जित मयोगु अन्धविश्वास खः मचा मदुम्ह मिसा अलचिन धाय्गु, न्हूगु छें वाहाँ स्याना भोग बी मागु, मोहनि बले मोटर यात दुगुचा स्याना हि त्वंकेमागु कुप्रथा, कुसस्कार । मेगु छगु पंगलगु मछिगु अन्धविश्वास खः स्वाहानि हाचां गाइ धका मछि मर्छि स्वाहानि फुसे चों चोने मागु । थो अन्धविश्वास भिक्षुपिके नं ल्यना चोंगु दनि । मेगु नं यक्कों दनि तर धाय् मछि ।

मेगु खं खः र्वासिलेत न्हूगु लः मागु बासि लः मज्यूगु । गुलिस्यां न्हिकं यायत् नी लः मागु । मन शुद्ध यायगु पाखे ध्यान मवं । बासि लखं र्वा सिला न्हिकं यायवसे पाप लाइ मखु थें च्वं । सुयां न्हिकं यायत् नील मालं यी कपा स्याके मागु मदु । तर सुथ न्हापनं आतकं हिटी लः मवोनि धका अलमले जुया चोनि बले जक कपा स्याना चो ।

छथाय् गामे बुद्ध पूजा जूथाय् वना । अन बैगले भोजनया प्रबन्ध याना तल । जलपान नं अन हे जुल । सुथ न्हापनं याकनं कुहाँ वे मागु ज्या दया स्वाहार्नि कुहाँ वया चोना । कुने उपासिका छम्ह बिनाः वे ! बिना ! वे !! धका हाला थाहाँ वया चोन । जि कुहाँ वयागु व कुने थाहाँ वया चोंगु पाः लात । ए धयागु हाचाँ गाल । कुने चोंम्ह उपासिकाया नीलः ह्या चोंगु थें । सु व बिना वे धायक धायकं कुहाँ वोम्ह । र्वाँयला धका अःगु ताल हाला वया चोन । जित ला साब मछासे चोना सुंक ऊयालं कोसोया चोना । व उपासिका जित खन । ई ! भन्ते ला धका वन मछाल । जित नं सुब मताल । थथे

जुइका च्वने मागु अन्धविश्वास बलाना घोगुर्लि खः ।

२०३५ माघ कागुण या खं खः । काठमाडौं निसें वस छग जोना बौद्ध-हिन्दू तीर्थ सीक वनेत भारत वना । मोटर ड्राइवर साहेब छम्ह न्ह्याइपुसे च्वम्ह लात । मोटर चले यायां ज्ञानमाला म्ये हाले माम्ह । हानं लापा याना जुसां वा हनं हे बाजा याना ताल मिले याय् माम्ह जुया च्वन ।

भौचां लँ काटे यात्

छम्ह आका जाकां मोटर ध्याक दिकल । मनूत भोस्सुवन । गुलिस्यां म्हुतुं हि वो । गुलिस्या न्हासं हि वो । ड्राइवर साहेब छु जुल धका न्यना बले लिसः बिल-अलच्छनाम्ह भौचा लं त्वा ल्हाना बिल का ! आ पलब वने मज्यूनिका धका मोटर दिका थः मोटरया तःले द्य वन । लिपा नं अथे हे न बोचा, धोँचा लं त्वा ल्हाना बिल धका मोटर चले मया । सुथ न्हापनं मोटरे च्वंपि यात्री तसें हालिका तल धका मोटर चले मयासे तं चाया वो बिया चोन । धन्य खः अन्धविश्वास । *

लुम्बिनी दँ यात् भीसं धुम्म धास्म न्नाने याय् न्नाल ।

लुम्बिनी दँ या लसताय्

सकल ग्राहक वर्ग तथा धर्म पासापिन्त शुभ कामना

अप्टिक नर्व

OPTIC NERVE

Optometrist & Specialist in Corrective
Glasses & Sun-glasses

New Road (Opposite Bhugol Park) Kathmandu, Nepal.

केहैँ चाल पौ

आदर्श नारी

केहैँ मयूर,

छ ह्याम्हेस्यां म्हायमचा बुल धाल कि हे
पाउँचवा: याइगु, महुतुसी प्यप्पुंका उपेशा भाव प्रकट
याइगु। कर्मयात ‘धिकार’ धका दोष बिया जुइगु।
अले लसतायगु स्वया अप्पो म्हाइपुइकीगु। थये छाय ?
“छु मिसामचा बुइगु अभिशाप जुल ला ? छु म्हाय-
मचातेसं कायमचा सरह पुरुषार्थ क्यने मकुर्पि दु ला ?”
आदि न्हासः तथा पौ च्वया हल। व पौथा लिसः जि
थुकथं बिये। छवायुइकि।

गथे धासा म्हायमचा जुइमा वा कायमचा झी
मनुष्य समाजे नितां आवश्यक जू। काय-म्हाय धका
निम्ह माँनं मखु छम्हेस्यां हे मखा जन्म बिइगु ? सन्तान
मदया हिमी चाया च्वनीर्पित मिसामचा हे छम्ह जक
बूसां कायमचा सरह भाःपिइ। लयताइ। ख जा झी
नेपा देशे जक मखु भारत आदि मेमेगु विकसित देशे नं
अजागु कवह्य न्हाप्पु दुर्पि मदुगु मखु। मेमेथाय देया खें
छखे नि तये। झी नेपा देया दुनेया खेंय छकोर्न वाला
स्वये।

झी नेपा देशे थोकन्हे विकासया लहर वा: वै च्वन।
दे विकास जुइत सकलें देशवासीत शिक्षित जुये माल।
अथे दे विकास यायेया निर्ति शिक्षाया प्रचार-प्रसार दे
दक्कोभनं न्यकेगु कुतः याये मागु जुल। थुगु खेंय मिजंत

जक मखु मिसात नं जुये माल। थोया युगे मिसातेसं आखः
ब्वने मज्यू धका हाला च्वनेगु थःगु खवाले थःम्ह तुं हाकः
किकेगु ति ग्यनी। थोकन्हे मिजंते सरह मिसातेत नं समान
शिक्षाया आःवश्यकता दु। थव खें ला स्वयातं कने माःगु
मखु। ख जा न्हापाया अवस्थाय मिसातेत आखः ब्वना
ज्याय र्घ्यले मदु धंगु धारणा। आहे नं पुलां थिति
रीति र्घ्यले बुना वैच्वर्णपि छम्ह निम्ह नेवातेसं म्हायमचा
जक मखु मिजं मस्तेत तक हे आखः स्वया लजगा: ज्वनेगु
स्वयेमा: धाइगु चलन दनि खः ला ? मिजंते नं मिसातेसं
आखः ब्वन कि थःत त्याकः वइ धका ग्याइगु हैं। तर
थोया जमानय् चाहे मिजं वा चाहे मिसा थजु न्हास्नेसितं
विद्या माः न्हाम्ह सः स्यम्ह जुइमाः। अथे मसः-मस्यूपि
पत मूर्ख्या संजाय लाः वर्नी।

छ सिहे स्यू विहार-विहारे नं थोकन्हे मिसातेत मचां-
निसें क्या बुढीतेत तक नं शिक्षा बिया धर्मया खें, बाखें
आदि स्थने कने याना च्वंगु। अथे अनगारिका गुरुर्मांपिनि
सक्रिय सहयोगं याना गुरुल आख मसपि तक नं सया बाखें
इत्यादि ब्वना, उपदेश कने सःपि जुया वैच्वंगु दु।

मिसातेसं आखः ब्वने मज्यू धका हाला च्वनेगु थोया
युग्यात ल्वःगु ज्या खें मखुत। उर्कि मिजंतेगु जक मखु
स्त्री-शिक्षाया नं विशेष महत्त्वपूर्ण जू। न्हापाया समाज

अन्धविश्वासया लंपुइ लानाच्चंगु समाज खः । उकिं स्त्री-शिक्षायात् प्रोत्पाहन मदु । बानी छेँकुनु व्याँ जुया हाज्या, पुज्या, थाज्या थायगु अले नपाः चपाः सयेव सःस्यौषि जुइगु । अथे ज्या जक सयां मगाः मुख्य शील स्वभाव नं वाँलाकेमाः ।

थव खँ छकू नं न्यं । न्हापा अन्धविश्वासया प्रभावं माँ-बौपिसं थः मचाखाचा प्रति याइगु अन्यायया बारे छुं छकूचा खँ कने । गथे धासा न्हापा अपो याना मचा—इहि (बाल-विवाह) या कुरीति—थिंति थाय् कथा च्चंगु । थः मचाया भविष्य प्रति विचा मतसे करपिनि धाल छैय वना मचानिसे पहेन विया छवइगु जुया गुलि मिसात थीतक नं दुँखी जीवन हना च्चंपि दु । गुम्हं ल्यासे जुइवं विधवा जीवन हने माःपि, गुर्लि मिजं मधिना, गुलिस्यां माजु-बाजु आदिपिसं तकं स्वये मयेका हेल्ला याका कठीन जीवन हना च्चने माँपि नं मदुगु मखु । उगु बहते जक मखु थौया जमानाय् तक नं लैमिया भरे । अथे छप्ये नये—त्वने दुथाय् जुल कि मचा ल्यासे जुइ मलावं बिइ हथाय् चाइपि नं मदुगु मखु । यग्नु थजु कर्मय् च्चवया हःथे जुइ धंगु विचा याइगु । थव नारीप्रति अन्याय खः । छं धा: थे थजागु मचा-ब्याहा अशिक्षित समाजे झ्यले दुना अन्धविश्वासया गाले दुब्बाना च्चवनी-पिस हे जक याइगु अवश्य खः । खः नि थजागु चलन याना गुलि मिसात चरीत्रहीन जुया वना च्चंगु दु । अथे हे मिजंते नं चित्त बाय्का स्वये मयेका च्चने माःपि दु । अजागु मचा-ब्याहा थौया युगया महाशनु खः । उकिं कानूनं थज्यागु ज्या याइपित अपराधीया संज्ञा विया तल । देशे अजागु अवैध ज्या याइपि छम्ह अम्ह दत्तले माला व ज्या निर्मूल यानावं यंका च्चंगु झीसं मस्यूगु मखु ।

उकिं माँ-बौपिसं थः मचाखाचाया भविष्य प्रति लिज्ञां दयेके सयेके माः । मागु उचित शिक्षा-दीक्षा विया तयेमाः । छगु खँ केहे मयज्ञु, तंचाय् मत्य कि अप्पो माँपिसं थः म्हायमचा तेत माने याना घाले धवइये छु मयाकुसे सु क तया तइगु । ज्या-जि मयाकुसे च्वे च्वे धाय्का न्यासी भ्वासी चाय्का तइगु बानि । अथे म्हाय-मचातेत मछ्यसे च्वे च्वे धाय्का तल कि नं छेँ ल्वापु मध्वं । धाइ नाप दु—‘छेँया प्वाके म्हाय मचां धका’ । अथे छाय् धाल जुइ ? अपोसिन म्हायमचा धैपि ल्वापु-विचा व धावः धैतल । माजु-भौपिनि दथुइ, अरु उलि जक मखु जलाखलाते नाप तक नं ल्वापु थया विझिपि नं म्हायमचा धका धया तल । ख नं खः माँपिसं थः म्हाय-मचाया खँ अपो न्यनी । उकिं म्हायमचा पं लिना भौ-मचा मिखाया धू भाःपिझिपि नं दु । थव माँपिनि कर्तव्य मखु । माँपिसं नं थ म्हायमचा नं करपिनि छेँ वने मानिपि धका नुगले विचा तया मिसातसे याय् मालीगु व्यावहारिक ज्या स्यने कने याना तःसा गृह-कलह मदया न्हाबले शान्ति थाय् कथा च्चनी । अथे धका म्हाय-मचायात जक मधिका खँ न्यंका च्चनागु मखु कि धवायुइके बीया लागी सम्म जक खः । म्हायमचातेसं नं छेँया ल्वापु मिले चले याना च्चंपि नं मदुगु मखु, दु ।

मेगु खँ भौमचा जुया वइपिसं नं थः थः छेँया संस्कार (बानी) ज्वना वनी । थः छेँया संस्कारनाप करपिनि छेँया संस्कारनाप गथे पाय्छ्चि जुइ फइ ? इमि लिपा थः छेँया संस्कारकथं थः यत्थे सने मखन कि कोप बढे याइगु । थःगु ज्वना वयागु क्वसः न्हाव्यया धक्कु तच्वः याना ति-फुइ यायां तं पिक्या च्चनीपि नं दु । थथे सुनां याना, गथे जुया जूगु धका धाये बले थव फुक्क अवगुणत थःछेँ म्हायमचा जुया च्चनीबले यत्थे सना

जुहगुर्लिखः । अथ छगू मिसातेके सुला च्वनीगु अवगुण
धासा पाइमखु । अथ अशिक्षित समाजे जक मखु शिक्षित
समाजे नं भ्यले पुना च्वंगु दु । यदि थः छें हे उचित
व्यवहारिक शिक्षा कया तःसा विद्या ब्वने माः हे धैंगु नं
मदु । मखं ला, गुम्ह गुम्ह आखः ब्वना मत पि सां ब्वना
तःपि स्वया गुण दुपि दुगु । मां-बौपिसं बिया छ्व थाय्
ह्वना नया त्वना च्वने माः धैंगु भाःपिया दि हना च्वर्पि
नं यक्को दु ।

उर्कि उच्च शिक्षाया नाप नापं शील स्वभाव बांलाका
गृहस्थी जीवन सुखमय याना च्वंपित हे जिं आदर्श नारी
धाये । मिसातेसं न्हाक्को हे दिलिमिलि धायेक तिसां
त्यूसां, न्हू न्हू ढाँचाया वसतं थःगु म्ह छायप्यूसां व
तिसा मखु ब्वसा जक खः । थुर्कि पिनेया रूप जकं
बांलाकी, तर दुने सुला च्वनीगु आचारण (बानी)
बाँलाइ मखु । पिने बांलाका थें, नुगः नं यचुइमाः । खवा
पिन् नुगः वंचु जुल कि सुयां यइ मखु । शील स्वभाव

बांलाकेगु हे स्त्री चरित्रया मू तिसा खः । शीलवान पिनि
गुबले हे गरजगुमान (अभिमान) यायेगु चलन दै मखु ।
उर्कि म्ह बांलाक छाय् पियातेत तिसा-वसः माथें जीवन
सुखमय यायेत विद्यायात लेक शील स्वभाव अवश्य
बांलाकेगु कुतः याये सयेके माः । भि पिनिगु सगते वने
सयेके माः ।

ख जा मिसात मदेक संसारे छुं नं ज्या ति प्यनी
मखु । अये धाल धका ति-पवीं याना जुइपि महामूखं खः ।
मिसाते शीलाचरण बांलासा सीता, साँवत्री, अनसूया जुइ
फु । बौद्ध ग्रन्थ अध्ययन याना स्वःसा न गुलिखे मिसातेसं
सहन-शीलता दयेका गुलि मर्भिपि मिसात नं भिना वर्पि
दु धैंगु सीके फु । उदाहरणया लागि सुजाता, उत्तरा, पटा-
चारा, सिरिमा आदि पिनिगु बाखैं जक ब्वना स्वःसां गोः
कि मिसातेके गुलि सहनशीलता (मैत्री चित्त) बल्लाके
माः धैंगु । थों थुलि जक जुल मेगु लिपा च्वयावं च्वने ।

छं योम्ह दाजु

रामभक्त प्रधान बनेपा

जिगु खँ

गुलि दुःख सीधुन थौंतले अय्नं
मस्यूनि जिं सुख धैंगु छु ख
थःथिति धापिनि प्रेम व ममता
स्वारथ ज्वेकेगु लोभ हे जक ख
खायूगु प्यने कस्ति इलिथें
सुखनं थनया थुलि हे ख
निपला न्हाचिला पंवल ल्यूने

प्यपला लिचिला वने हे माय्क
म्य हालां क्हन त्यूवल म्हुतु नं
नुगःया खँ नुगले कुने माय्क
यायूगु छुले आः छिमिसं हे धाः
स्वैत छुधाय् जिं थःम्ह खना
मयो मयो नक्यनं करपींत छु
धर्म धका गथे ज्वीगु आ

धर्मशाकच्छा

तम्हुं लिपा धर्मशाकच्छाय भाग काइपि वया च्वन ।
मिसापि नं वया च्वन । छम्ह मेजुं न्यन- मिसात नं
धर्मकाकच्छाय भाग काय् ज्यू ला ? ज्यू ज्यू फाखे । बुद्ध
धर्मे मिसा मिजंया भेदभाव मदु । छितनं स्वगत दु धका
शाकच्छा मण्डलं लिसः विल ।

त्वम्ह मेजु न्हगु हे प्रश्न ज्वना वया न्यन- बुद्ध धर्मे
मिसा मिजंया भेद भाव मदु धाःसा नं भेद भाव खना हे
धर्मकाकच्छा याइ थाय् छक वना न्यं हे न्यने धका वयागु ।
प्रश्न न्यने ज्यू मखुला ?

ज्यू ज्यू न्यना दिसं- लिसः जक विहे वी धका
र्यारन्टि वी मफु । थन सुधारयागु बारे जक छलफल
जू । विधवंसनात्मक आलोचना यात थाय् मदु ।

त्वम्ह मेजुं धाल- उखुनु महापरित्राण जुथाय्
भिक्षुपि झोलाक फेनुना दान कया च्वन । जि नं दान
व्यू वना । गुलि गुलि भिक्षु पिंसं गोल्पा ल्हाती मका ।
ध्यवा जक काइगु गोल्पाते च्वंगु जाकि अन ध्वंका थकि
धाइगु । हानं गुलि गुलि भिक्षुपिंसं मिसातेत थो मस्यो-
पिन्त थें व्यवहार याइगु । भोजन याकी थाय् नं मिसात
दुहाँ वे मते धाइगु । भोजन धुंका मसला दुगु किस्ति
बोना व्यू वना ला छम्ह भिक्षुं किस्ति कथा वें बस्त्राय्
वे तथा तिनि काल । ल्हाति लः ल्हाय् थे याना बिर्या
का । जित ला साब हे सुख मताल । यज्योगु पह बाँला
न्हु । हिसि मदु ।

शाकच्छा मण्डलं लिसः विल-

मेजुया साब हे नुगले स्याः खवा वो । ओम छुं तः
धंगु खैं मखु थें च्वं । खैं बाँलाक मथुल थें च्वं । खः
भिक्षुपिंसं मिसातेत भचा थीमत्यो पहलं व्यवहार याय्
यो । थो नियम कथं व मनू तेगु कयकुं दृष्टि नं अथे
ज्यू खः । मिसात व भिक्षुपिनि विचे नियमं हे तापाका
तगु खने दु । थुगु बारे मनूते शका नं यक्को जुड यो ।

मेजुं धाल- अज्योगु हूले मनूते गज्योगु श्रद्धां, विसाते
रुन श्रद्धां गोल्पा दान व्यू वया च्वन । अज्योगु हूले नियमं
मव्यू धायगु खैं मिले मजू । ध्यवा धासा ल्हाति काय् गु,
गोल्पा जक काय् मज्यू थोला कुहक (पिने जक शीलवान
धका क्यनेगु) ज्या थें चों ।

मेजुं धाल- उलि जक ला सुयागुं छे श्रद्धा भिक्षु-
पिन्त भोजन याकेत सःता भोजन न्हाने बोया तइ थाय्
आ थन मिसात वे मते । सुरुवालं न्हाना तपि जक
वेज्यू धाइगु । जिमि मिसातेन ला भोजन लः ल्हाना पुण्य
कमाय् याय् मास्ते वो । मिसात वे मते धाइ बले जिमि
मिसाते नुगले मस्याइला ? थथे धाय् ज्यू ला ? पर्सि
गालि धका गज्योगु भय । गज्योगु मिसात धका होला
यागु । भिक्षुपिन्त दान बीपि व माने याइपि मिसात हे
आपा खने दु । एन मिसातेत हे कोहाँका च्वन । भिक्षुपि
बःसेनं मवंसां ज्यू । बःसे मिसात मथीला ?

धर्मशाकच्छा मण्डलं धाल- मेजुया थौं साब हि

क्वाना चोन थे चों । मेजुया प्रश्न भन्तेपिके हे न्यने मागु थे चों । थौं भन्तेपि सुं मदुगु पाखे लात । लिपा छक हानं फासं न्हैं धया खँ दिकल ।

छम्हस्यां धाल— गुलि गुलि म्हासु वसः पुना तर्पि गुरुमाँ पि दु पर्सिंगाल धका भोजन याइ मखुपि । मिसातसें हे मिसातेत ह्येला व कोपुंका चोन । म्हासु वसः पुंसां थिति कुति दनि खनि ।

छम्हस्यां धाल— भिक्षूपि ताल ताल यार्पि दु । न्हापा श्रीलकायाम्ह नारद महास्थविर कीथाय् विज्यावले ध्यवादान बी मज्यू धका प्रचार यात । वसपोलयात ध्यवा मदुसा छु ज्या जुइ । वसपोल यात लिहाँ वनेत ध्यवा मदया स्वन्हु प्यन्हु तक न्ह्योहे मबो हैं । छम्ह दातां टिकट क्या विसेलि तिनि खवा चककन ।

गुलि गुलि भिक्षूपि परित्राण पाठ याय् धुंका जल मकाइपि नं दु । जल मकाइ म्ह भन्तेयाके न्यनं न्यना छाय् छपिसं परित्राण जल मकयागु ? थथेन्यना बले जित धन्यवाद विया धाल—

आमथे न्यने माः का । मने जक सुंक खँ थाका तेगु सिकं थथे न्यनेगु साप बाँला । वसपोल भन्ते नं छु धया विज्यात धासा— श्रीलंकाय् बर्माय् याइल्याए भन्तेपिसं परित्राण पाठयाय् धुंका थथपिसं परित्राण जल कायगु चलन मदु । धव नेपाले चले जुया च्वंगु गुर्जु चलन भन्तेपिसं अनुकरण यात । परित्राण सत्य खः । भगवानबुद्धया सत्यया व मैत्री चित्तया प्रभाव खः परित्राण । मेपिन्त जल बी ज्यू । विरामी तेत झन वासः खः । वसपोलं धया विज्यात परित्राणे साप विश्वास दु । वसपोल विरामी जुइ बले परित्राण पाठ याना व्यूसा

अबले जल त्वने हैं । छें छें परित्राण पाठ याय् बले भन्तेपिसं जल क्या त्वना छ्यने पिया छोयगु गुर्जु पह वल । पुरोहित ज्या जुल । परित्राणे विश्वास मदुगु मखु ।

छम्हस्यां धाल— थौं भिक्षु पिनिगु बारे जक छ्यलफल जुल । थथे जुल धासा धर्मशाकच्छा मण्डल ताले लाइ मखु का । गज्यो गज्योगु प्रश्न न्यने धका वयागु ला छु नि छु जुल ।

शाकच्छा मण्डलं धाल— ईलं लानि छ्यगु निगु प्रश्न न्यसां ज्यू नि । धवनं ला सीका ते मागु खँ खः नि ।

जी बौद्ध तसें द्यो माने याय् ज्यूला । बौद्ध धर्म द्योयात माने याना तळा ?

धर्म संकटे लाइगु प्रश्न न्यन । बुद्ध धर्म ईश्वरयात मात्यता मदु । तर द्यो धयाम्ह दु । गथे कि इन्द्र, ब्रह्मा आदि देवतार्पि दु धयागु पालि त्रिपिटकं धया च्व । तर मनूतेगु भिगु ज्यां याना द्योयात च्यो याना तल । मन शुद्ध मेसित इन्द्रं, विश्रकर्मा देव पुत्रं गुहानी व्यूगु बाखंत दु । तर ईश्वर फुकं याइगु, जिगु दुःख तंका व्यू धका प्रार्थना यायगु विश्वास बुद्ध धर्म मदु ।

छम्हसिनं धाल— आम खँनं बौद्ध सिद्धान्तयात मलोगु जुल ।

मेम्ह छम्हस्यां धाल— का ! का ! थौं म्वा मदुगु निर्णय याय् थाकुगु व भन्तेपि तँचाइगु खँ जक वल । थथे हे जूसा धर्मशाकच्छाय् मबलका धया दना वन । न्हूम्ह मेजुनं बौद्ध सिद्धान्त बाँला सां व्यवहार बाँमला धया वन ।

मेपिनं बडा ताल तालयार्पि मनूत दु खनि धया थ छें वन ।

बौद्ध गतिविधि-

भिक्षु अमृतानन्द उपचारार्थं सोभियत रूपमा

भिक्षु अमृतानन्द महास्थविर हृदयरोगको उपचार गर्ने
सोभियत संघको मास्कोमा जानु भयो । मुटुनिरको एक
नशा खुम्चिएकोले ६२ वर्षीय भिक्षु अमृतानन्द महास्थविर
केही महिना देखि हृदय रोगबाट पीडित हुनुहुन्थ्यो ।

नेपाली बौद्ध एशियाली बौद्ध सम्मेलनमा

मंगोलियाको उलान बाटोरमा असार २ गते देखि
हुने एशियाली बौद्ध शान्ति सम्मेलनको पाँचौं बैठकमा
भागलिन भिक्षु ज्ञानपूर्णिको नेतृत्वमा श्री इज्ञाहर्ष बज्जा-
चार्य, श्री तीर्थनारायण मानन्धर, श्री सानुरत्न स्थापित
श्री बेखारत्न उपासक, पाँच सदस्थीय एक प्रतिनिधिमण्डल
यहाँबाट प्रस्थान गन्यो ।

उक्त सम्मेलनमा भाग लिइ भिक्षु अमृतानन्द प्रमुख
कुस्यो दुष्पालामा समेत सकुशल काठमाण्डु फर्कनु भयो ।

कालिम्पोङ्गमा बुद्ध जयन्ती

२५२३ औं बुद्ध जयन्ती कालिङ्गोङ्ग धर्मोदय सभाको
आयोजनामा विभिन्न कार्यक्रमका साथ मनाएको थियो ।

त्रिपाइस्थित प्रज्ञा चैत्य विहारमा पनि नेवार र
तामाङ्गहरूको संयुक्त आयोजनामा भव्य रूपमा बुद्ध धर्म
सम्बन्धी गोष्ठी बुद्ध पूजा, ज्ञानमाला भजन आदि गरि बुद्ध
जयन्ती मनाएको समाचार छ ।

बागलुडमा बुद्ध जयन्ती

बागलुडस्थित ज्ञानोदय विहारमा भगवान बुद्धको
२५२३ औं महापरि निर्वाणको पुणित तिथि बैशाख महोत्सव

भव्य रूपमा सम्पन्न भयो ।

विहान देखि उपासक उपासिकाहरू र विभिन्न श्रद्धालु
गणहरू द्वारा विविध पूजा शील प्रार्थना भयो ।

दिउँसो ज्ञानोदय पुस्तकालयका अध्यक्ष सुश्री सन्तु
श्रेष्ठको सभापतित्वमा मुख्य समारोह भएको थियो जस्ता
विभिन्न गण्य मान्य वक्ताहरूका साथै रा. वि. सेवाका
छात्रहरूले पनि बुद्ध विषयलाई लिएर प्रवचन र संगीत
गोष्ठी आदि भएको थियो ।

बेलुकी भगवान बुद्धको मूर्ति खटमा राखी विभिन्नबाजा
गाजाका साथ ज्ञानमाला भजन र स्थानीय भजन सहित
एक भव्य जलुसले बजार परिक्रमा गरेको थियो । साथै
शाक्य परिवारहरूद्वारा विहार र घर घरमा दीपावली
मनाएको समाचार छ ।

दिवंगतको पुण्य स्मृतिमा बुद्ध पूजा

काठमाडौं नेपाल बैंक लि० केन्द्रिय कार्यालयको
प्राङ्गणमा बौद्ध भिक्षु संघ द्वारा आषाढ २ गते दिवंगत
निर्मला शाक्यको पुण्य स्मृतिमा बुद्ध पूजा तथा धर्म देशना
को आयोजना गरिएको थियो ।

विहानै देखि स्वयम्भू ज्ञान माला भजन पछि भिक्षु
सुबोधानन्द महास्थविर समक्ष शील प्रार्थना गरी बुद्ध
पूजा भएको थियो । भिक्षु सुदर्शनबाट धर्म देशना भएको
थियो ।

स्मरणरहोस नें० बैं० लि० को प्राङ्गणमा सुश्री
निर्मला शाक्यको गत जेठ २ गते बैंककै बसको धक्काबाट
मृत्यु भएको थियो ।

बौद्ध हाजिरी जवाफ

लुम्बिनी वर्ष र धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययय गोष्ठीको नवौं वार्षिक उत्सवको उपलक्षमा गत ज्येष्ठ २६ गते श्रीघ विहारमा अन्तर माध्यमिक विद्यालय स्तरीय कन्या बौद्ध हाजिर जवाफ प्रतियोगिता सम्पन्न भयो ।

भिक्षु कुमार काश्यपाट शील प्रदान पछि सुश्री कमलतारा, सुश्री सरमिलाहरूद्वारा स्वागत गान भयो । त्यस पछि धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीको अध्यक्ष धर्मवती अनगारिकाले स्वागत भाषण गर्नु भयो ।

प्रमुख अतिथि लुम्बिनी विकास समितिका अध्यक्ष श्री लोकदर्शन वज्राचार्यले बौद्ध शिक्षा प्रचारको आवश्यकता बारे बोल्नु भएको थियो ।

उक्त बौद्ध कन्या हाजिर जवाफ प्रतियोगितामा कन्या मन्दिर माध्यमिक स्कूल प्रथम, प्रभात माध्यमिक विद्यालय द्वितीय र कान्ति ईश्वरी माध्यमिक विद्यालय तृतीय भए ।

उक्त प्रतियोगितामा विजयि भएका माध्यमिक स्कूलका प्रधानाध्यापक र विद्यार्थीहरूलाई श्रीमती वसन्ती वज्राचार्यले प्रमाण पत्र र पुरस्कार वितरण गर्नु भयो ।

सो बौद्ध हाजिरी जवाफ प्रतियोगिता भिक्षु अश्वघोष भिक्षु कुमार काश्यप र अनगारिका धर्मवतीहरूको निर्देशनमा भएको थियो ।

सोहिं अवसरमा धर्मकीर्ति विहारको बौद्ध कक्षामा र प्रौढ कक्षामा प्रथम द्वितीय र तृतीय हुनेहरूलाई पनि पुरस्कार वितरण भएको थियो । ज्ञानीरत्न तुलाधरवाट धन्यवार ज्ञापन भयो ।

विवाह मंगल

श्री कुलप्रसाद गुरुङको छोरा श्री सुन्दर गुरुङ सुश्री विद्या गुरुङ संग बौद्ध विधि अनुसार २०३६।२।१३ को दिन आनन्दकुटी विहारमा भिक्षु संघ समक्ष पञ्चशील

ग्रहण गरी विवाह मञ्जल सम्पन्न भयो ।

कबुल गरेको विधि :-

श्री कुल प्रसाद गुरुङको छोरा सुन्दर गुरुङ यहाँ अगाडी बरेका थी जगत गुरुङ को छोरी विद्या गुरुङ संग मेरो आफ्नो इच्छाले दम्पति जीवन बिताउने पक्का गरि यहाँहरू भिक्षु संघको समक्ष यो कबुल गर्दछु कि बुद्धका उपदेश गृही-विनय अनुसार आजीवन पत्तीत्रत धर्म पालन गर्नेछु र जुनसुकै सुख दुःखमा पनि सहभागी भइ रह्नुलाई ।

त्यस्ते विद्या गुरुङले पनि कबुल गरेको थिइन । भित्रु संघको तर्फबाट मंगल कामना गरी परित्राण पाठ पछि विवाह मंगल सम्पन्न भयो ।

न्ह्यक्वःगु “बुद्ध व बुद्ध-धर्म सम्बन्धी”

न्ह्यसः लिसः कासा

यल ज्येष्ठ ५ गते । २५२३ दौं बुद्ध जयन्तीया लसयाद् दैयदैसं न्यायका वया च्वंगु यल जिल्ला व्यापी अन्तर पुस्तकालय न्ह्यक्वःगु “बुद्ध व बुद्ध-धर्म” सम्बन्धी न्ह्यसः लिसः कासा जन जागृति पुस्तकालय, भुलखुया रबःसालय सम्पन्न जुल ।

थुगु कासाय यलया गुंगु पुस्तकालयन बवति काःगु दु । २०३६ ज्येष्ठ २ गते निसें ५ गते तक भव्य रूपं ज्यगु कासाय आलोक पुस्तकालय न्ह्यापां, बौद्ध पुस्तकालय न्ह्यापाया ल्यू व ज्ञान कुञ्ज पुस्तकालय लिया ल्यू जुया सिरपा त्याका दिल ।

सिरपा लः ल्हायगु ज्या यल नगर पञ्चायतया प्रधान पञ्च भाजु श्री तुद्धिराज वज्राचार्य ज्यूं लः ल्हावा विज्यात ।

उगु कासा (लु० वि० स० या अध्यक्ष) श्री लोक दर्शन बच्चाचार्यजूं उद्घाटन याना विज्यात् । थुगु कासाय् भाजु पुष्पराज शाक्य (डि० पि० ए०) पाखें लसकुस न्वचु विशा विज्यात्, धन्यवाद ज्ञापन भाजु विजय लाल श्रेष्ठ पाखें जुल ।

नापं लुम्बिनी दैं ई० सं० १९७९ या लसताय् न्हासः लिसः कासाया दथ्वी प्रवचन कार्यक्रम नं जुल । “लुम्बिनी वर्ष” विषय प्रवचन प्रा० श्री आशाराम शाक्य पाखें, “कपिल बस्तु” विषय प्रवचन भ० प० मन्त्री श्री भुवन लाल प्रधानया पाखें, “देवदह” विषय प्रवचन भाजु बाबु-कृष्ण रिजाल (अनुसन्धान अधिकृत) पाखें व “लुम्बिनी” विषय प्रवचन भिक्षु सुदर्शनया पाखें जुल ।

उगु कासाया मु नायो भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविर जुया विज्यात् । नाप नापं भिक्षु संघ, अनागारिका, उपासकोपासिकार्पीं व आपालं दर्शक वर्गत सम्मिलित जूगु समाचार दु । नापं सम्मिलित जुया विज्यापि भिक्षु संघ व अनगारिकापिन्त भोजन समेतं गवःसा खलःनं याकूगु वै दु ।

महाबौद्धे महापरित्राण

नेपाल संबत १०९९ ज्या पुन्हि वि० सं० २०३६ जेठ २७ गते ये महाबौद्धे श्री वृषभन्ताम्राकार व जहान चरिवार सकसिगुं श्रद्धां शान्ति कामना याना भिक्षु संघ चाखें चच्छ यंकं महापरित्राण पाठ सम्पन्न जुल ।

न्हापां स्वयम्भू ज्ञानमाला भजन ज्वी धुंका बहनि २३० बजे भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविर पाखें शील प्रदान कुल । अनं लिपा भिक्षु सुबोधानन्द महास्थविर पाखें देशना जुया महापरित्राण सम्पन्न जुल ।

जेठ २८ गते सुधे महाबौद्ध विहारे बुद्ध पूजा व भिक्षु

संघ व अनगारिका पिन्त दान व भोजन दान जुल । श्रोतागण उपासक उपासिकापिन्त नं जलपान संग्रह जूगु समाचार दु ।

नगर पञ्चायतया क्वे महापरित्राण

२०३६ आषाढ ३ गते काठमाडौं नगर पञ्चायतया क्वे थेरवादी भिक्षु संघ पाखें चच्छ यंकं महापरित्राण जुल । न्हापां स्वयम्भू ज्ञानमाला भजन जुल । भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविर पाखें शील प्रदान ज्वी धुंका भिक्षु सुदर्शन पाखें धर्म देशना जुल । अनं लिपा महापरित्राण शुरू जुल ।

महापरित्राण याना दीर्घि दातार्पि खः— १) न्हुच्छेमान पुलां डप्टर, २) मानबहादुर भोसिक्व, ३) तीर्थ भोसिक्व, ४) ज्ञानी भोसिक्व, ५) सानुनानी लैनचौर, ६) कृष्णकुमारी तेबहा, ७) रत्न नायबचो, ८) हेरामाया भोसिक्व, ९) अष्टमाया मरुद्वाका, १०) जनक माया असं, ११) धनमाया भोसिक्व, १२) सन्तुमाया भुइख्यो, १३) पूर्णमाया भोसिक्व, १४) कांछी गणवहा, १५) पूर्णबहादुर नायबचो, १६) गणेश बहादुर नायबचो, १७) सानुनानी मरुद्वाका, १८) हेरामाया भोसिक्व, १९) देवलक्ष्मी गणवहा, २०) चिनीमाया मरुटोल, २१) आनन्द बागबजार, २२) ज्ञानी असं, २३) हेरा देवी चिबाख्यो, २४) गोविन्द बहादुर जोरगणेश, २५) मायादेवी श्रीघ, २६) भीममाया प्यम्ह तःकेहै, २७) मंगल दास पुलां डप्टर, २८) उजीरमान रक्तकाली, २९) विष्णुमाया पुखूसि, ३०) बालमाया पुलां डप्टर, ३१) आशामाया बागबजार, ३२) खेलमाया असं, ३३) मूर्य माया चीबाख्यो, ३४) सानुनानी चीबाख्यो, ३५) बहादुर पुलां डप्टर, ३६) मोहनमाया नायबचो ।

शाक्यर्सिंह विहारे बुद्ध पूजा

यें धर्मकीर्ति विहार पाखें अंचल व्यापी बुद्ध पूजा
न्यायकेण गवसाकथ यलया शाक्यर्सिंह विहारे २०३६ जेठ
२ गते भव्य रूप बुद्ध पूजा जुल । पञ्चशील प्रार्थना
लिपा धम्मवती अनगारिकां स्वागत याना धया बिज्यात-
पूजा धयागु निधी दु-भक्ति पूजा व ज्ञान पूजा । कीर्पि
तःधंगु खुशी पार तरे ज्वीत डुँगाया भर मा । डुँगा
जक दयां मगा चले याइम्ह माझी नं मा: । चले याइम्ह
जक दयां मगा बुद्धि नं मा: । अथे हे भक्ति जक याना
च्वनां कीर्पि दुःखं तरे ज्वी मखु । ज्ञान रूपी माझी नं
मानि । अर्थात माझी थें जाम्ह ज्ञान मार्ग नं मा ! अले
जक पार तरे ज्वी । उक्ति ज्ञान मदेकं मगा । स्यना भरु
जुड मज्यू धया बिज्यात ।

भिक्षु अध्यघोषं- बुद्ध पूजा याके न्हो बुद्ध विद्या व
आचरण सम्पन्नम्ह जूरुलि वसपोलयात सकसिनं पूजा याना
च्वंगु खः । वसपोल पूजा याय् बहम खः । कीर्पि नं विद्या व
बुद्धि देकेत बुद्ध पूजाय् वया च्वनागु खः धया बिज्यात ।

शाक्यर्सिंह विहारया अधिपति पूज्य प्रज्ञानन्द महा-
स्थविरं धर्मदेशना याना धया बिज्यात- भि पिन्त भिंगु
ज्या याय् अपु, भिंगु ज्या याय् थाकु । हानं भिंगिन्त
मंभिंगु ज्या याय् अपु, भिंगु ज्या याय् अपु मजू । सिवि
जातक अनुसारं मिखा दान कावो मेसित बोधिसत्त्वं मिखा
दान बिल । अपुक हे बिल । देवदत्त व अजातशत्रुं
निम्ह मंभिर्पि खः । देवदत्तं बुद्ध यात स्यायत् सन
तर असफल जुल । देवदत्तया संगते लाम्ह अजातशत्रुं
अबु विम्बिसार जुजुयात स्याना बिल । अपुक हे स्याना

बिल । मंभिमेसिनं मंभिंगु ज्या याय् अपु, भिंगु ज्या याय्
थाकु । तर लिपा अजातशत्रुया हृदय परिवर्तन जुल ।
पश्चाताप जुल । मने शाप तापं पुना वसेलि हाकनं बुद्ध
शासन उच्चति ज्वीगु ज्या याना यंकल । तर अबु स्यागु
पापं मार्गं फल लाय् मफत ।

अते अगम्यरत्न कंसाकारं धर्मकीर्ति पाखें शाक्यर्सिंह
विहारया उपासक उपासिकापिसं बुद्ध पूजाय् भाग कार्पि
सकसितं जलपान याका थाय् सका सुगर याना सुकू लाया
छायपाय् याना तगुलि मुरि मुरि धन्यवाद बिया दिल ।
विशेषं शाक्यर्सिंह विहारे बिज्याना च्वंम्ह वयो वृद्ध पूज्य
प्रज्ञानन्द महास्थविर धन्यवादया पात्र जू धयादिल ।

ध्वं च्याकोगु बुद्ध पूजा खः ।

स्वर्गिय जगतरत्न उपासक

जगतरत्न उपासक छम्ह आनन्दकुटी विहारदायक
सभाया आजीवन सदस्य खः । पुलांम्ह हितैषी उपासक
खः । वेक बुद्धशासन चिरस्थायि यायत् उपासक पिसं छुछु
यायमा धका वरोबर आनन्दकुटी विहारे क्लाया अन दुर्पि
भिक्षुर्पि नाप सल्लाह व छ्लफल या काइ । भिक्षुर्पि मन्त
कि बुद्धधर्म याकनं तना वनी धका साब चिन्ता कया दीम्ह
खः । आनन्दकुटी विहार निर्माण व मरमत कार्य यात
इलेविले दोलंदो दाँ चन्दा बिया गुहाली याना दीम्ह खः ।

वेकया मने, भिक्षु, लामा व गुर्जुं धका नं छुं भेद-
भाव मदु । पुन्ही पतिकं स्वंगु पुचः यातनं सम्मान श्रद्धां
दान बिया दीम्ह खः । वेक ध्वं संसार तोता कागुलि
आनन्दकुटी दायक सभायात साब दुःख दु । ध्वं चंगु जेऽ
२७ गते ज्यापुन्ही खनु बुद्धपूजां लिपा वेकया पुण्यानुमोदन जुल ।